

РЕГІОНАЛЬНІ ПАРТІЇ ІСПАНІЇ У ПЕРІОД КОНСОЛІДАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ (1982–1996 рр.)

У статті досліджується місце найвпливовіших регіональних партій Іспанії у партійно-політичній системі держави в умовах консолідації демократичного режиму. Автор зазначає, що із 17 автономних співтовариств власні партійно-політичні системи мають лише Каталонія, Країна Басків і певною мірою Галісія. Можливість регіональних партій впливати на політичне життя на загальнодержавному рівні, на думку авторки, є однією з ознак утвердження демократичного режиму.

Ключові слова: консолідація демократії, політична система, партійна система, політична партія, автономія, націоналістична партія.

Формування в Іспанії «держави автономій» на рубежі 70–80-х років ХХ ст., становлення демократичного режиму, реальний стан регіонів за умов співіснування у країні кількох націй і народностей зумовили активність регіональних партій. Переважна їх більшість була обмежена своїм впливом у межах відповідної автономії. Водночас вони відігравали неабияку роль у встановленні балансу сил між центром і регіонами загалом.

Регіональні партії становили особливу групу політичних акторів. Будучи парламентськими, демократично орієнтованими партіями, вони мали помітний вплив і вагу на політичному просторі Іспанії, їх існування прямо або опосередковано впливало як на напрям політичного процесу, так і формат партійної системи¹.

Основним завданням політичних партій є перетворення приватних інтересів окремих громадян і соціальних груп у політичні курси та їх реалізація на державному рівні. Проблемна ситуація досліджуваної теми полягає у протиріччі між необхідністю регіональних партій реалізовувати ці інтереси і можливістю це здійснювати в умовах консолідації демократичних інститутів.

Партії не лише виражали інтереси соціальних груп, а й активно брали участь в їх формуванні. Вони виконували функції об'єднання інтересів, приводили їх до єдиного політичного знаменника, окреслювали конфліктуючі складові, визначали пріоритети і розробляли аргументи для наступних конкретних вимог і дій.

Наукова цінність цієї статті полягає в тому, що в українській іспаністиці вперше з'ясовується місце найвпливовіших регіональних партій Іспанії у

партійно-політичній системі держави в умовах консолідації демократичного режиму.

Консолідація демократії в Іспанії супроводжувалась утвердженням розгалуженої партійної системи, у тому числі регіональних підсистем. Це питання ґрунтовно вивчається у науковій літературі.

Докладну характеристику політичної системи Іспанії дає американський дослідник Р. Гюнтер у праці «Іспанія після Франко. Становлення багатопартійної системи». У рамках останньої він виділяє три регіональні підсистеми: баскську, каталонську й галісійську².

Місце націоналістичних партій на політичній сцені Іспанії вивчає Х.П. Фусі. Він одним із перших почав досліджувати питання зв'язків націоналістичних партій з іспанським урядом, вивчати конкретні аспекти участі націоналістичних партій у політиці³.

При аналізі процесу автономізації в Іспанії російська дослідниця Н.В. Кірсанова звертає особливу увагу на роль націоналістичних рухів. Більшість проблем, пов'язаних з територіальним устроєм Іспанії, на її думку, знайшло розв'язання завдяки консенсусу між регіональними політичними силами⁴.

Проблема співпраці центральної влади і поміркованих націоналістичних партій знаходиться у фокусі уваги російських науковців Г.І. Волкової та А.В. Дементьєва. Обидва історики зазначають позитивний вплив тієї обставини, що змушує правлячу партію для ухвалення законів шукати союзників серед регіональних націоналістів⁵.

Російський політолог В.М. Кутузова досліджувала процес становлення націоналістичних рухів, політику партій, їх участь у виборчому процесі, ідейні доктрини найбільших націоналістичних партій, визначаючи напрями їх еволюції, а також погляди поміркованих націоналістів на територіальний устрій Іспанії, проблему насильства і тероризму⁶.

Формування партійної системи і регіональних підсистем досліджується іспанськими науковцями М. Касіаґлі, Р. Котарело, Ч. Пауелом, М. Раміресом, Х. Валлесом, російськими І. Данилевич, В. Давидовим, В. Тоцьким, А.І. Ландабасо, С. Хенкінім⁷. Вони розглядають проблему формування регіональних партійно-політичних систем у контексті створення держави автономій.

Серед регіональних партій найбільший, і, зазвичай, загальноіспанський резонанс викликали поведінка й результати діяльності баскських і каталонських націоналістів, а також частково галісійських. Саме у цих регіонах розгорталася найгостріша боротьба за владу між загальнонаціональними і регіональними партіями. Відносно Каталонії й Країни Басків можна стверджувати навіть про існування гегемонії націоналістичних партій⁸.

Нагадаємо, що каталонський «націоналізм» має давню історію і характеризувався поміркованістю, толерантністю і навіть доброзичливістю до

переселенців з інших регіонів країни. Тому провідною регіональною партією стала Конвергенція і Союз (КіС), що репрезентувала місцеві бізнесові кола, пов'язані з центральною владою, культурно-освітню еліту і церкву, певною мірою відокремлену від центральної ієрархічної верхівки. Найважливішим для самовизначення партій (як місцевих, так і загальнонаціональних) у Каталонії виявився вибір орієнтації на групу населення залежно від її схильності до каталонського чи іспанського «націоналізму». Доводилося враховувати, що населення поділяється на три групи. Першу становили ті громадяни, які вважали себе більше каталонцями, ніж іспанцями. На них спиралися місцеві націоналістичні партії (наприклад, Конвергенція і Союз). До другої належали ті, хто відносив себе однаковою мірою і до каталонців, і до іспанців. На них спиралась Іспанська соціалістична робітничка партія і Комуністична партія Іспанії. Третя група об'єднувала тих, хто відчував себе більше іспанцем, ніж каталонцем, і виступав проти державної децентралізації.

З 1982 р. каталонська партійна субсистема визначається як двопартійна з двома чітко окресленими лідерами: націоналістична коаліція Конвергенція і Союз та Соціалістична партія Каталонії. Панування регіональних партій стало головною особливістю каталонської партійної субсистеми. Її основним актором, як зазначалось, стала Конвергенція і Союз. До складу цієї коаліції ввійшли дві націоналістичні помірковані партії, що правлять в автономній області з 1980 р.: Демократична Конвергенція Каталонії (ліберальної орієнтації) й Демократичний Союз Каталонії (демохристиянської орієнтації). Коаліція цих партій об'єднала широкий спектр виборців: від тих, хто прагнув до незалежності від Іспанії, до тих, хто був цілком задоволений існуючим статусом самоврядування. Узагалі, Демократична конвергенція Каталонії має тенденцію до каталонського суверенітету, тоді як Демократичний союз тяжіє до традиційної каталонської автономії.

У середині 1984 р. відхід із політичної сцени Союзу демократичного центру додав голосів зазначеній коаліції, якій відтоді вдавалося набирати на автономних виборах приблизно 40% голосів виборців і залишатися провідною політичною силою регіону (табл. 1).

Конвергенція і Союз дотримувалась поміркованих позицій і завжди була готова співпрацювати із центральною владою, зарекомендувавши себе стабільним партнером із громадянськими політичними традиціями. Це підтверджувалось і результатами всезагальних виборів до іспанського парламенту. Так, у жовтні 1982 р., отримавши підтримку 3,67% громадян, КіС стала третьою політичною силою у Конгресі депутатів. 1986 року коаліція здобула 5,02%, 1989 року — 5,04, 1993 року — 4,94 і 1996 року — 4,6%⁹.

Радикальніша гілка каталонського націоналізму представлена Лівими республіканцями Каталонії (ЛРК). Ця партія, створена 1931 року, була

провідною політичною силою у Каталонії ще за часи Другої Республіки. ЛРК остання каталонська партія, легалізована після смерті Ф. Франко, і незважаючи на те, що її главою був Х. Таррадельяс, є однією із ключових фігур демократичної трансформації у Каталонії.

Вибори до парламенту Каталонії 1984 року стали показником послаблення позицій партії. Незважаючи на те, що вона вважалася п'ятою силою у парламенті Каталонії, партія втратила багато голосів (значна їх кількість перейшла до КіС, лідера каталонського націоналізму).

Внутрішнє відродження ЛРК розпочалося з А. Коломом, обраним новим генеральним секретарем партії на 16-му Національному конгресі ЛРК у листопаді 1989 р. На цьому форумі політичною метою партії було визначено незалежність каталонських земель.

А. Колом розпочав процес згуртування багатьох незалежних молодих партій лівих сил, значною мірою радикальних. На початку 1990-х років ЛРК сприяв розпаду терористичної групи Тера Льїуре, пропонуючи інтеграцію її членам, які відмовлялися від насильства.

Усі ці зміни сприяли позитивним результатам на виборах до парламенту Каталонії 1992 року на користь ЛРК. З лідерством А. Колома партія отримала 8% голосів виборців, тобто 11 місць (майже вдвічі більше, ніж у попередніх автономних виборах) і перетворилася на третю політичну каталонську силу. На всезагальних виборах до іспанського парламенту 1982 року, 1993 року, 1996 року партія проводила у Кортеси по одному депутату. В автономному парламенті кількість її представників зросла майже втричі: від 4,41% 1984 року до 9,58% 1995 року (табл. 2).

У лютому 1987 р. під назвою Каталонська ініціатива (КІ) створено федерацію політичних партій, сформовану Об'єднаною соціалістичною партією Каталонії (ОСПК), Договором лівих націоналістів і Комуністичною партією Каталонії (КПК).

Створена під керівництвом ОСПК Каталонська ініціатива не лише прагнула до того, щоб переформувати комуністичний каталонський простір, серйозно уражений внутрішньою і виборчою кризою початку вісімдесятих, а й до розробки нової політичної стратегії на основі єврокомуністичних ідей.

Проте пошуки нової політичної стратегії, віддаленої від класичного комунізму, швидко спричинили напругу і 1989 року КПК залишила КІ.

Здолавши першу кризу, КІ створила для участі у виборах 1995 р. коаліцію, названу Каталонська ініціатива (зелені). У ній вона об'єдналася з Організацією Зелених, Екологічною конфедерацією Каталонії і знову з КПК. Отже, коаліція змогла поліпшити виборчі результати з 6,6% до 9,9% голосів і отримала 11 місць у каталонському парламенті.

Табл. 1

Результати автономних виборів до каталонського парламенту (у %)

№	Політичні партії	1984 р.	1988 р.	1992 р.	1995 р.
1.	Соціалістична партія Каталонії — Іспанська соціалістична робітничка партія	30,1	29,8	27,9	25,1
2.	Народний альянс (Народна партія)*	7,7	5,3	6,0	13,2
3.	Конвергенція і Союз	46,8	46,0	46,8	41,3
4.	Об'єднана соціалістична партія Каталонії**	5,6	7,8	6,6	9,9
5.	Ліві республіканці Каталонії	4,4	4,1	8,0	9,6
6.	Інші	5,4	7	4,7	0,9

* з 1984 р. в коаліції з Демократичною народною партією і Ліберальним союзом;

** з 1987 р. — Каталонська ініціатива (Об'єднана соціалістична партія Каталонії, Договір лівих націоналістів, Комуністична партія Каталонії)

Джерело: <http://www.gencat.cat/>

Були в автономії ще кілька дрібних політичних націоналістичних організацій, такі, як сепаратистська Каталонська партія, Ліві націоналісти і Лівий блок за національне звільнення, але їх сукупна підтримка електоратом в окремих випадках доходила до 2%¹⁰.

Регіональна підсистема у Країні Басків включала кілька партій — як місцевих (Баскська націоналістична партія, Еррі Батасуна, Еускаді Алькартасуна, Еускаудіко Ескерра), так і таких, що були секціями загальноіспанських (Іспанська соціалістична робітничка партія, Комуністична партія Іспанії та деякі інші).

Найвпливовішою регіональною партією Країни Басків була Баскська націоналістична партія (БНП) — політична партія, що діяла переважно в Іспанії, ідеологією якої є баскський націоналізм та ідея створення незалежної або автономної баскської держави. Партія має історичне коріння (створена у 1894–1895 рр.) Під час існування Другої Іспанської Республіки 1936 року Країна Басків отримала автономію, через що багато членів БНП воювали у громадянській війні у складі Народного фронту. У роки диктатури Ф. Франко партія знаходилася під забороною, а її лідери в основному перебували в еміграції: у підпіллі з'явилися нові баскські націоналістичні організації, у тому числі ті, що виступали під гаслами збройної боротьби (як, наприклад, ЕТА).

Коли в Іспанії розпочалися демократичні процеси 1975 року, було ухвалено нову конституцію і баски отримали автономію.

Напередодні загальних виборів у жовтні 1982 р. Іспанська соціалістична робітничка партія (ІСРП) у своїй передвиборчій програмі висунула як одне із головних завдань «ізоляцію баскських екстремістів». Після її перемоги на парламентських виборах міністр внутрішніх справ Х. Барріонуево оголосив про розгортання антитерористичної роботи. Тому націоналісти були дуже критично налаштовані проти його особи, оскільки Х. Барріонуево був переконаний у тому, що тероризм ЕТА це поліцейська, а не політична проблема.

БНП пережила тяжку внутрішню кризу з приходом до влади соціалістичного уряду. Незважаючи на це, вона виступала за розвиток баскського самоврядування і сприяла створенню власної служби здоров'я, прийняттю статуту баскських шкіл, роботі власного радіо і телебачення, створенню власної автономної поліції тощо.

1986 року стався найбільший розкол в історії БНП. Його причини полягають в особистісному протистоянні між її лідерами (К. Арсальюсом і К. Гарайкоечеа), а також різним розумінням розподілу влади між основними інститутами баскської автономії. К. Гарайкоечеа у вересні заснував нову партію — Еуско Алькартасуна.

Від позиції БНП багато у чому залежало розв'язання проблеми баскського націоналістичного тероризму на прикладі ЕТА — найгострішої проблеми Іспанії. Так, партія була одним із ініціаторів підписання Мадридської угоди щодо тероризму (листопад 1987 р.) і пакту Ахурія Енеа (січень 1988 р.). Зазначені угоди підписувалися представниками провідних загальнонаціональних і регіональних партій різноманітного політичного спектру, включаючи поміркованих баскських націоналістів. Вони мали кілька цілей. По-перше, розглянути можливість початку переговорів з екстремістами, але тільки тоді, якщо вони нададуть неспростовні докази готовності скласти зброю і відмовитися від терору як методу досягнення політичної мети. По-друге, у разі початку таких переговорів обмежити порядок денний питаннями, пов'язаними з існуючим станом проблеми або майбутньою долею членів ЕТА (амністія, повернення з еміграції, соціальні гарантії). По-третє, заручитися міжнародною підтримкою і залучити світову спільноту до розв'язання проблеми тероризму. Учасників пактування об'єднувало щире прагнення викоренити тероризм, проте тактичні схеми, зокрема у пакті Ахурія Енеа, були неоднозначними, а у деяких випадках взаємовиключними. Ця обставина стала однією із головних причин розвалу Пакту.

Баскська націоналістична партія має певну підтримку виборців на загальнодержавному рівні. Зокрема на всезагальних виборах до іспанського

парламенту БНП 1982 року здобула 1,88% усіх голосів, 1986 року — 1,53, 1989 року — 1,24, 1993 року — 1,24 і 1,27% 1996 року¹¹.

Як зазначалося вище, БНП пережила серйозний розкол 1986 року, результатом якого стало створення К. Гарайкоечеа Еуско Алькартасуна (ЕА — баскська солідарність), що була партією соціал-демократичної та націоналістичної баскської ідеології. Вплив партії був особливо сильним у Гіпускоа, де на автономних виборах 1986 року ЕА навіть перемогла БНП.

Після виборів до баскського парламенту 1990 року ЕА, разом із БНП і Еускадіко Ескерра, склала частину коаліційного уряду, очоленого Х. Антоніо Ардансом (БНП). Однак улітку 1991 р. ЕА підтримала рух за незалежність, представлений Еррі Батасуна, що врешті-решт призвело до її виключення з уряду у вересні 1991 р.

1978 року в автономіях Країни Басків і Наварри було створено політичну проетаровську коаліцію, що не засуджувала насильства — Еррі Батасуна (ЕБ — народна єдність). Партія була політичним крилом воєнізованої ЕТА (ЕТА-militar). Самовизначення партії — ліві баскські сепаратисти, а головна мета — визволення Країни Басків і побудова соціалізму. З цих причин Еррі Батасуна відхилила як іспанську Конституцію 1978 р., так і статут автономії Країни Басків. Окрім того, вона протистояла членству Іспанії в НАТО на референдумі 1986 року. Поширення на передвиборних мітингах на початку 1996 р. відеокасети із записом звернення баскських терористів «до народу» призвело до часткової втрати позицій Еррі Батасуна.

Якщо інтереси ЕТА-м у політичному житті Іспанії представляла партія Еррі Батасуна, то інтереси політико-воєнізованої ЕТА (ЕТА-político — militar) представляла Еускадіко Ескерра (ЕЕ — баскські ліві). Це була політична націоналістична партія лівого спрямування Країни Басків і Наварри. Хоча ЕЕ діяла на початку як політична рука ЕТА (pm), то 1982 року партія відіграла фундаментальну роль для розпаду вищезгаданої організації. 30 вересня 1982 р. ЕТА-pm повідомила про свій розпуск і відмову від збройної боротьби.

Після розколу Баскської націоналістичної партії й створення Еуско Алькартасуна 1987 року, ЕЕ утворила кілька коаліцій з ЕА. 1988 року партія уклала договір Ахуріа Енея за мир і проти тероризму і ухвалила рішення прийняти Конституцію. 1991 року ЕЕ увійшла до уряду баскської автономії в коаліції з БНП і ЕА. 1993 року більшість членів прийняла рішення про злиття із Соціалістичною партією Країни Басків.

У силу політичного консенсусу суспільства баскську політичну культуру можна назвати фрагментованою. Для неї були характерні неоднорідність і конфліктність, відсутність довіри між суб'єктами політики і загальноприйнятих правил політичної гри, значною мірою використання насильства, що посилювалося присутністю у регіоні легального політичного

крила ЕТА — партії Еррі Батасуна, що була другою за значимістю (після БНП) націоналістичною силою у регіоні.

Незважаючи на лідерство БНП, у Країні Басків була порівняно велика підтримка загальноіспанських партій. На перших демократичних виборах баскський електорат розділювався на три основні групи: одну з чітко вираженою націоналістичною самосвідомістю, орієнтацією на БНП, другу — іспансько-правоцентристську, що підтримувала Союз демократичного центру, а потім Народну партію (НП), і третю — ліву, орієнтовану на Іспанську соціалістичну робітничу партію і Комуністичну партію Іспанії.

Через схожість програм БНП і НП у Країні Басків ліві отримували більше, аніж праві. Проте ліві не добилися тут таких високих результатів, як це їм вдалося у Каталонії. Імовірно цьому перешкодила зайва інтернаціональність соціалістичних і комуністичних партій, а також надмірна зосередженість на ідеологічних проблемах і неухвага до реальних прагнень баскського регіону. На самому початку демократичного транзиту програма Баскської соціалістичної партії розглядала націоналістичні спрямування як вираження «буржуазного націоналізму», а значить зло. Зі встановленням автономії соціалісти стали швидко втрачати вплив, а БНП, своєю чергою, вийшла на перший план, спрямовуючи автономний процес. Значну кількість голосів на місцевих виборах здобули і такі націоналістичні партії, як Еррі Батасуна, Ескаудіко Ескерра, Еускаді Алькартасуна (табл. 2)¹².

Табл. 2

Результати автономних виборів до баскського парламенту (у %)

№	Політичні партії	1984 р.	1986 р.	1990 р.	1994 р.
1.	Соціалістична партія Еускаді — Іспанська соціалістична робітнича партія	23,1	22,1	19,9	17,1*
2.	Народний альянс (Народна партія)	9,4	4,7	8,2	14,4
3.	Баскська націоналістична партія (БНП)	42,1	23,7	28,5	29,8
4.	Еррі Батасуна (ЕБ)	14,7	17,5	18,3	16,3
5.	Еускадіко Ескерра (ЕЕ)	7,9	10,9	7,8	-
6.	Комуністична партія Еускаді	1,4	-	-	-
7.	Еуско Алькартасуна (ЕА)	-	15,8	11,4	10,3
8.	Об'єднані ліві		0,6	1,4	9,2
9.	Інші	1,4	4,7	4,5	2,9

* у коаліції з ЕЕ

Джерело: http://www.euskadi.net/elecciones/indice_c.htm

Отже, у баскському націоналізмі присутні два різні напрями. Прибічники першого говорять про «окупацію» Країни Басків Іспанією і борються за незалежність автономної області. Прибічники другого висловлюються за існування у рамках єдиної держави, але наполягають на збереженні національної самобутності басків.

Галісійська партійна субсистема остаточно сформувалася після виборів 1982 року. У Галісії консерватизм і традиціоналізм виявилися міцнішими за націоналізм, що по суті не мав тут політичного спрямування. Слабкість галісійських національних партій спричинялась їх твердженнями на кшталт того, що економічна відсталість регіону — це результат централізації. Громадян Галісії турбували найбільше соціально-економічні, а не політичні проблеми. Галісійці були переконані, що ці питання потрібно вирішувати не на місцевому рівні.

Ставлення населення до націоналістичних ідей було досить стриманим. Місцевий електорат на виборах керувався більше дихотомією праві/ліві, аніж дихотомією націоналісти/не націоналісти, демонструючи при цьому верховенство прагматизму над ідеологією. Політична самосвідомість галісійців була орієнтована не на передвиборні платформи та ідеологію партій, а на кандидатів¹³.

Однією із причин незатребуваності націоналістичних ідей у Галісії стала надмірна фрагментація націоналістичного проекту. Не було єдиної націоналістичної партії.

1982 року сформовано Галісійський націоналістичний блок (ГНБ) — націоналістична коаліція лівих сил, що самовизначала себе як «патріотичний фронт». ГНБ виступав за передачу повноважень парламенту Галісії та офіційне визнання Галісії як країни. 1986 року Блок провів кампанію проти вступу Іспанії до НАТО.

ГНБ сформований із багатьох політичних партій, що приєдналися впродовж 80-х — на початку 90-х років: Галісійський народний союз, Націоналістичні ліві, Націоналістична галісійська партія — Галегістська партія, Галісійська єдність, Соціалістична група тощо.

Найбільшою партією і головним ідеологічним центром був Галісійський народний союз, що обстоював ідею галісійської незалежності. Однак із 1990 року ГНБ поступово відходить від сепаратистських ідей, вимоги щодо самовизначення висувуються рідко і блок займає помірковану позицію.

В автономних виборах 1989 р. Блок уперше сформував власну парламентську групу в парламенті Галісії з 8% голосів і 5 мандатами.

Наприкінці 80-х років Галісійський національний блок став провідною силою галісійських націоналістичних сил. Так, на місцевих виборах 1989 року блок отримав 8,05% голосів виборців і провів своїх депутатів до Кортесів, отримавши 0,3% (на виборах 1993 р. — 18,5% і 0,8% відповідно)¹⁴.

Для участі у муніципальних виборах 1983 р. було створено виборчу Галісійську коаліцію (ГК). До неї приєдналася значна частина членів колишньої правлячої партії Союзу демократичного центру, Галегістська партія, а також Центристи з Оренса (провінція у Галісії). 1984 року ГК перетворилась у націоналістичну помірковану центристську партію і в автономних виборах 1985 р. отримала 13%.

На всезагальних іспанських виборах 1986 року ГК отримала один мандат, перший націоналістичний галісійський мандат в іспанських кортесах від доби Другої Республіки.

У січні 1987 р. найбільш націоналістичні й прогресивні сектори Галісійської коаліції, очолювані П. Гонсалесом Маріньясом і К.Е. Родрігесом Пенья, залишили партію і сформували Націоналістичну галегістську партію (що приєдналася 1991 року до ГНБ).

У вересні 1987 р. ГК увійшла до уряду Галісії, керованого соціалістом Ф. Гонсалесом Лаксе. В автономних виборах 1989 р. ГК пережила сильний виборчий спад, отримавши тільки 3,7% і 2 мандати, а 1993 року Коаліція, отримавши 0,4%, залишилася без парламентського представництва.

1987 року Комуністична партія національного звільнення разом з іншими невеликими організаціями місцевого характеру сформувала Галісійський народний фронт (ГНФ), соціалістичної й націоналістичної ідеології. Політична позиція фронту визначалася так: «національна незалежність, соціалізм, антиколоніалізм, народна демократія, рух проти політики імперіалізму, інтернаціональна солідарність». 1994 року ГНФ спробував інтегруватись у Галісійський національний блок, але безуспішно.

Табл. 3

Результати автономних виборів до галісійського парламенту (у %)

№	Політичні партії	1985	1989	1993
1.	Народний альянс (Народна партія Галісії)	40,9	44,3	52,6
2.	Галісійська соціалістична партія — Іспанська соціалістична робітничка партія	28,7	32,7	23,9
3.	Галісійська коаліція	12,9	3,7	0,4
4.	Галісійська соціалістична партія	5,7	3,8	-?
5.	Галісійський націоналістичний блок	4,2	8,0	18,5
6.	Інші	7,6	7,5	4,6

Джерело: http://www.elmundo.es/especiales/2005/06/espana/elecciones_galicia/

Решта регіональних партій були тимчасовими утвореннями, часто змінювали назви та ідеологію. Під впливом успіхів націоналістичних сил інших регіонів і з розвитком та консолідацією партій у самій Галісії з початку 90-х років активно завойовує позиції місцевий націоналізм.

Отже, політична вага партій регіонального характеру за умов утвердження демократії була значною, оскільки націоналістичні сили у Країні Басків на місцевих виборах здобували разом більше 60% голосів виборців, у Каталонії — понад 50% і Галісії — приблизно чверть усіх голосів¹⁵.

У 1993–1996 рр. саме підтримка з боку каталонських і поміркованих баскських націоналістів дала можливість Іспанській соціалістичній робітничій партії, що не мала вже абсолютної більшості в Конгресі депутатів, сформувати уряд. Отже, Конвергенція і Союз (Каталонія) і Баскська націоналістична партія змогли відіграти роль арбітра у відносинах двох провідних партій: ІСРП та НП.

Діяльність регіональних партій в умовах консолідації демократії в Іспанії пов'язана із ключовими проблемами країни. Остаточне юридичне оформлення системи політико-територіальної організації Іспанії, розв'язання проблеми баскського тероризму і багато інших питань, могли бути вирішені лише у форматі конструктивної співпраці регіональних і загальноіспанських партій. Ці партії, будучи динамічною силою, діючи вміло і політично грамотно, домагалися відчутних результатів для своїх регіонів і народів.

Легалізація деяких ідей, що обстоювалися регіональними партіями у статус легальної опозиції, як це відбувалося в Іспанії на етапі консолідації демократії, де націоналістичний сегмент є складовою частиною політичної системи, пом'якшив і спрямував у мирне русло діяльність націоналістичних організацій, присутність яких у житті країни могла бути дестабілізуючим чинником.

Узагалі регіональні підсистеми у Каталонії, Країні Басків і частково Галісії стали важливим складником партійно-політичної системи Іспанії. Хоча в Іспанії є 17 автономних співтовариств, лише ці сформували у період утвердження демократії власні партійно-політичні системи.

Вищезазначені процеси дають підстави стверджувати, що в роки правління Іспанської робітничої соціалістичної партії відбувався успішний процес консолідації демократичного режиму. Регіональні сили набрали достатню кількість голосів як на місцевому рівні, так і в загальнонаціональному масштабі, щоб скласти гідну опозицію домінуючій силі. Отже, було забезпечено конкурентність виборів.

¹ *Кутузова В.М.* Роль умеренных националистических партий в политической системе Испании: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. полит. наук. — М., 2007. — 20 с.

² *Gunter R., Sani G. y Shabad G.* Spain after Franco: the making of competitive party system. — Berkely, etc.: Univ. of California press, 1986. — 516 p.

³ *Fusi J.* El desarrollo autonomico // Tusell J., Soto A. Historia de transicion 1975–1986. — Madrid, 1996. — P. 444–464; *Fusi J.P.* Politica, nacionalidad y iglesia en el Pais Vasco. — San Sebastian, 1988.

⁴ Испания в начале XXI века. Учеб. пособие. — М., 2006. — 168 с. — ISBN: 5-9228-0220-8. — С.75.

⁵ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие. — М., 2005. — (XX век. Политическая история мира). — 191 с. — ISBN 5-06-005375-X. — С. 115–118.

⁶ *Кутузова В.М.* Националистические партии в политической системе Испании // Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С. 51–67; *Кутузова В.М.* Роль умеренных националистических партий в политической системе Испании: автореф. дис.на соискание уч. степени канд. полит. наук. — 20 с.

⁷ *Caciagli M.* Elecciones y partidos en la transicion espanola. — Madrid, 1986. — 292 p.; *Cotarelo R.* Los partidos politicos // Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975–1986). — Madrid, 1992. — P. 299–327; *Powell Ch.* Espana en democracia. 1975–2000. — Barcelona, 2001. — 688 p. ISBN: 84-01-53046-6. — P. 391–401, 476–499; *Ramirez M.* El sistema de partidos en Espana, 1977–1987 // Rev. De estudios polit. (Nueva Epoca). — Madrid. — 1988. — № 59. — P. 7–27; *Valles Josep M.* La politica autonómica como politica de reforma institucional // Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975–1986). — Madrid, 1992. — P. 365–389; *Данилевич И.В.* Автономизация Испании // Полис. — 1995. — № 5. — С. 121–129; Испания: траектория модернизации на исходе двадцатого века. — М., 2006. — 504 с. — ISBN 5-201-05417-X. — С. 91–93; Современная Испания: Реф. сб. — М., 2003. — 144 с. — ISBN 5-248-00182-X; *Хенкин С.М.* Испания после диктатуры (социально-политические проблемы перехода к демократии). — М., 1993. — 200 с.; http://cosmopolis.mgimo.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=132#

⁸ *Кутузова В.М.* Националистические партии в политической системе Испании. — С. 56.

⁹ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие. — С. 115; *Fusi J.P.* Politica, nacionalidad y iglesia en el Pais Vasco. — San Sebastian, 1988.

¹⁰ *Кутузова В.М.* Националистические партии в политической системе Испании. — С. 57;

¹¹ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие. — С. 115; <http://www.juntaelectoralcentral.es>.

¹² *Кутузова В.М.* Националистические партии в политической системе Испании. — С. 60; *Powell Ch.* Espana en democracia. 1975–2000. — P. 399, 402, 499.

¹³ *Кутузова В.М.* Националистические партии в политической системе Испании — С. 62.

¹⁴ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие. — С. 115.

¹⁵ *Cotarelo R.* Los partidos politicos. — P. 257.

В статье исследуется место влиятельных региональных партий Испании в партийно-политической системе государства в условиях консолидации демократического режима. Автор утверждает, что из 17 автономных сообществ собственные партийно-политические системы имеют только Каталония, Страна Басков и частично Галисия. Возможность региональных партий влиять на политическую жизнь на общегосударственном уровне, по мнению автора, является одним из признаков утверждения демократического режима.

Ключевые слова: консолидация демократии, политическая система, партийная система, политическая партия, автономия, националистическая партия.

In the article the place of the most influential regional parties of Spain in party and political system of the state in the conditions of consolidation of a democratic regime is investigated. The author asserts that from 17 autonomous communities the own party and political systems have only Catalonia, Country of Basques and partly Galicia. Possibility of regional parties to influence on political life at national level, in opinion of author, is one of signs of the statement of the democratic regime.

Key words: consolidation of democracy, political system, party system, political party, autonomy, nationalistic party.